

Literatura i mitjans de comunicació àudio-visuals

Programa curs 1993-1994

Crèdits: 5

Quadrimestre: 4art, febrer-juny.

Llicenciatura: Comunicació àudio-visual i Publicitat

Professor: Lluís Albert Chillón, Dpt. de Periodisme i C.C. de la Comunicació

Temari

I. El concepte de literatura, a discussió. El paradigma dominant en els estudis literaris i la nova noció de literaritat. La literatura, entre la creació i la representació: ficció i no ficció, invenció i referencialitat; veracitat, versemblança, veritat; literatura i oralitat; configuració del canon literari: la idea de Tradició; la literatura com a mode de coneixement. Literatura de ficció i literatura testimonial.

Mimesi dramàtica i mimesi narrativa. Glosari de conceptes bàsics: gènere, estil, tema, argument, motiu, moviment, corrent, etcètera.

II. Literatura i mitjans de comunicació. Literatura i periodisme: breu història d'unes relacions promíscues. Literatura i premsa de masses: la novel·la de fulletó, l'article i el quadre de costums. L'adveniment de la sensibilitat realista: novel·la i reportatge. La desclosa dels gèneres literaris testimonials: dietaris, biografies, memòries i autobiografies, prosa de viatges, assaigs, epistolaris, històries de vides i història oral, etcètera. Literatura i mitjans d'expressió mediàtics: fotografia, cinema, còmics, video. Literatura i mitjans de comunicació àudio-visuals: ràdio i televisió.

III. Literatura i cinema. Diferències i especificitats: (a) condicions de producció: l'individu i el col·lectiu; creació i producció industrial; (b) els llenguatges: l'art de la paraula; la imatge-so en moviment; (c) condicions de recepció: lectura/audició individual i col·lectiva; sociologia del públic. Influències recíproques.

IV. El cinema, ¿continuació de la novel·la per altres mitjans? La tradició literària com a subministradora de temes, motius, tipus, topoi, personatges, mites, al·legories, metàfores, símbols, imatges, estilemes, arguments, etcètera.

V. Gèneres i modalitats d'expressió literàries: novel·la, novella i nouvelle; conte, relat i short-story; tragèdia, drama i comèdia, tragicomèdia i melodrama; literatura teatral; narració realista i narració fantàstica; el relat policial i la novel·la negra; conte meravellós i narració fantàstica; la novel·la d'aprenentatge; la novel·la auto-biogràfica.

VI. Gèneres i modalitats d'expressió cinematogràfiques: western; ciència-ficció, cinema de terror; cinema d'aventures; cinema policíal i cinema negre, cinema expressionista; comèdia, drama i melodrama; cinema documental.

VII. Narració literària i narració àudio-visual. La narració com a mode de coneixement de la realitat. Els elements essencials de la narració: motivació, història i trama; composició crono-lògica de la trama; la qüestió del punt de vista; caracterització dels personatges; funció i modalitats de la descripció; caracterització de l'espai; detall decoratiu i detall diegètic.

VIII. L'adaptació cinematogràfica d'obres literàries: entre la fidelitat i la re-creació. L'elaboració del guió: criteris, tècniques i recursos. L'essencial, el secundari i l'accessori. La posada en escena: del personatge a l'actor; espai literari i espai cinematogràfic; temps literari i temps cinematogràfic; punt de vista i focalització; descripció, etcètera.

IX. Anàlisi comparat de casos: Metropolis (Thea Von Harbou i Fritz Lang); Frankenstein (Mary W. Shelley i James Whale); Dràcula (Bram Stoker, F. W. Murnau, Werner Herzog, Francis, F. Coppola); El padrino (Mario Puzo i Francis F. Coppola); Madame Bovary (Gustave Flaubert i Claude Chabrol); Sueñan los androides con ovejas eléctricas, de Phillip K. Dick, i Blade Runner, de Ridley Scott; El cor de les tenebres, de Joseph Conrad, i Apocalypse Now, de Francis F. Coppola; D'entre els morts, de Pierre Boileau i Thomas Narcejac, i Vertigo, d'Alfred Hitchcock; Tiempo de silencio (Luis Martín Santos i Vicente Aranda); Los santos inocentes (Miguel Delibes i Mario Camus); El nom de la rosa (Umberto Eco i Jean Jacques Annaud).

IX. Literatura i televisió. La televisió com a contenidor mediàtic de diversos gèneres, estils i llenguatges. La narració televisiva: condicions de producció i de recepció. Modalitats de la narració televisiva: serial i seriada. La pel·lícula per a la televisió ("Estrenos TV"). El telefilm i les seves variants: la comèdia de situació ('sit-com'); el melodrama; el culebró, la tele-novel·la i d'altres espècies afins; el drama. La narració televisiva de fets reals: del docudrama als 'reality-shows'. El documental televisiu.

X. Anàlisi comparat de casos: Don Quijote de la Mancha, de Miguel de Cervantes; Los gozos y las sombras, de Gonzalo Torrente Ballester; Fortunata y Jacinta, de Benito Pérez Galdós; Vida privada, de Josep Maria de Sagarra; La plaça del Diamant, de Mercè Rodoreda; Retorn a Brideshead, d'Evelyn Waugh; Jo, Claudi, de Robert Graves; Shoah, de Claude Lanzmann.

criteris de treball i d'avaluació

L'assignatura Literatura i mitjans de comunicació àudio-visuals es proposa d'introduir a l'estudiant al coneixement de les abundants i complexes relacions existents entre la tradició literària, d'una banda, i els mitjans de comunicació àudio-visuals, d'una altra. El disseny docent de l'assignatura respon, primer, al seu caràcter introductor i a la vastitud de la matèria que tracta, i després, a la necessitat que els coneixements teòrics i tècnics adquirits per l'estudiant vagin sent gradualment plasmats en un treball aplicat de contrastada utilitat.

Per aquesta raó, juntament amb les explicacions sobre el temari exposat en la primera part d'aquest programa, l'estudiant tindrà ocasió de complementar el seu aprenentatge mitjançant dos tipus de pràctiques: (a) l'anàlisi comparat de casos, en el qual s'examinaran i discutiran minuciosament les semblances i les diferències existents entre diverses narracions literàries i àudiovisuals considerades ben representatives dels diferents aspectes de la matèria de l'assignatura; i (b) l'elaboració progressiva, supervisada a classe i al despatx pel professor, de l'adaptació àudio-visual televisiva o cinematogràfica d'una narració literària seleccionada a l'efecte.

Tot i que l'estudiant té dret a presentar-se a un examen final, tant les característiques de l'assignatura com la quasi nul·la aptitud dels examens per estimular l'aprenentatge aconsellen que l'avaluació es basi en el treball pràctic que vagi desenvolupant durant el curs.

- Di Girolamo, Constanzo:

1 → Teoría crítica de la literatura, Barcelona, Crítica, 1982.

- Di Girolamo, Constanzo, i Brioschi, F.:

2 → Introducción al estudio de la literatura, Barcelona, Ariel, 1988.

- Marchese, Angelo, i Forradellas, Joaquín:

1 → Diccionario de retórica, crítica y terminología literaria,

Barcelona, Ariel, 1986.

- Valverde, José María:

1Ex+1 → La literatura, Barcelona, Montesinos Editor, 1984.

- Valverde, José María, i Riquer, Martín de:

v. 2,3: 1Ex → Historia de la literatura universal, Barcelona, Planeta, 1984, 10 vols.

- Sullà, Enric (ed.):

1 → Poètica de la narració, Barcelona, Empúries, 1985.

- Chatman, Seymour:

1 → Story and Discourse: Narrative Structure in Fiction and Film, Ithaca, Cornell University Press, 1978.

- Gimferrer, Pere:

1 → Cine y literatura, Barcelona, Planeta, 1985.

- Chillón, Lluís Albert:

0 → Literatura i periodisme, València, Universitat de València/Univ. d'Alacant/Universitat Jaume I, 1993.

- Chillón, Lluís Albert:

④ → El reportatge literari. Tècniques novel·listiques de composició i estil en el reportatge escrit contemporani, Barcelona, Llibres de l'Index, 1993 (en premsa).

- Chion, Michel:

1 → Cómo se escribe un guión, Madrid, Cátedra, 1988.

- Comparato, Doc:

AEX+2 → El guió, Barcelona, UAB-Generalitat de Catalunya, 1989.

- Riambau, Esteve i Torreiro, Miritó:

1 → Sobre el guió, Barcelona, Festival de cinema de Barcelona, 1989.

- DD.AA.:

0 → Los escritores frente al cine, Madrid, Fundamentos, 1981. ✓

- DD.AA.: "Series: cine, TV", monogràfic d'

Anàlisi, nº 9, Barcelona, Departament de Periodisme, UAB, 1987.

- Gubern, Romà:

AEX+1 → La mirada opulenta. Exploración de la iconosfera contemporánea, Barcelona, Gustavo Gili, 1989.

- Gubern, Romà:

AEX+2 (1974) → Mensajes icónicos en la cultura de masas, Barcelona, Lumen, 1980.

- Neil Postman:

(1988): AEX+1 → Divertim-nos fins a morir. El discurs públic a l'època del "show-business", Barcelona, Llibres de l'Index, 1990.